

Nr 19

**av herr Börjesson i Falköping
om allmän rättshjälp för täckande av motparts kostnad i rättegång.**

Den av riksdagen år 1972 beslutade rättshjälpen grundar sig på ett mångårigt utredningsarbete. Bestämmelserna om samhällets juridiska hjälp finns i rättshjälpslagen. Enligt denna lag kan man få dels juridisk rådgivning, dels hjälp med kostnader (allmän rättshjälp) i de flesta rättsaker. Det kan gälla rättegång eller ärende inför barnavårdsnämnd, nykterhetsnämnd eller hjälp med testamente, äktenskapsförord och dylikt. Rådgivningen lämnas mot en fast avgift, som i vissa fall kan sättas ned. Avgiftens storlek beror på inkomst och övriga ekonomiska förhållanden. Förlorar man ett mål inför domstol får man själv betala motpartens kostnader.

Det är med tillfredsställelse man kan konstatera att den enskilde genom den nya rättshjälpslagen ges möjlighet att oavsett ekonomiska förhållanden erhålla rättshjälp. Dock kan det ifrågasättas om inte förmånerna vid den allmänna rättshjälpen bör utsträckas att även omfatta betalningsskyldighet för motparts rättegångskostnader. Det förekommer att den vinnande parten får vidkännas dryga kostnader för motparten, dvs. då den förlorande parten inte själv kan betala rättegångskostnaderna. Det framstår som ganska orimligt att den vinnande parten, trots att han vunnit målet, förutom egna dryga kostnader också kan få vidkännas motpartens rättegångskostnader.

Vid behandlingen av en likasyftande motion från undertecknad vid fjolårets riksdag framhöll justitieutskottet att den i rättegångsbalken föreskrivna skyldigheten för förlorande part att ersätta motpartens rättegångskostnader är av stor betydelse som ett korrektiv mot oöverlagda processer. En lösning som innebär att dessa kostnader skulle ersättas genom rättshjälpen kunde enligt utskottet befaras medföra ett ökat antal omotiverade rättegångar, och utskottet ansåg sig därmed inte kunna bifalla min begäran om täckning av allmänna medel, helt eller delvis, av motparts kostnad i rättegång, då vederbörande motpart saknade medel att täcka dessa kostnader.

Det är självklart angeläget att s. k. oöverlagda rättegångar inte föres med stöd av allmänna medel. Till detta resonemang kan anföras att det oftast är så, att den föreskrivna skyldigheten – enligt rättegångsbalken – för förlorande part att ersätta motpartens rättegångskostnader sällan blir normgivande för om rättegång skall väckas eller ej. Trots den information som lämnas bl. a. från Domstolväsendets organisationsnämnd (DON) har part mången gång ej vetskap om denna skyldighet. Jag har svårt att föreställa mig att skyldigheten för förlorande part att ersätta motpartens rättegångskostnader skulle vara av avgörande betydelse som ett korrektiv mot oöver-

lagda processer. Det kan framhållas att vid behandlingen av propositionen 1972:4 rörande den nya rättshjälpslagen framhölls det från centerhåll att betalningsskyldighet för motparts rättegångskostnader har godtagits i departementspromemorians förslag i denna del eller lämnats utan erinran i flertalet remissvar. Invändningar har emellertid framförts från flera håll, bl. a. från kammarrätten, LO, Folksam, LRF och Svenska försäkringsbolags riksförbund. LO:s synpunkter redovisas utförligt i propositionen 1972:4. Det framhålls där att risken att bära motpartskostnaden och svårigheten att beräkna denna blir betydelsefull för de sämst ställdas och mellangruppernas möjligheter att göra sin rätt gällande genom att öppna en process vid domstol. Man bör enligt LO överväga om inte möjlighet bör finnas till en viss subventionering av motpartskostnader för dessa grupper. Enligt Folksam har i promemorian inte anförts ett enda bärande skäl mot att motpartskostnaden inbegrips i den allmänna rättshjälpen.

Enligt min mening ligger det mycket i de synpunkter som framförts av Folksam som begär att motpartskostnaderna generellt skall täckas av allmänna rättshjälpen.

Och jag vill gärna ge min anslutning till dessa synpunkter. Med hänsyn till den allmänna kostnadsaspekten kan det vara motiverat, tills erfarenheter vunnits, att det tills vidare skall utgå en viss subventionering av motpartskostnaden. Detta kan vara alldeles särskild motiverat när det kan bli fråga om dryga kostnader. Gränsen för när ersättning kan utgå bör ligga vid 1 000 kronor. Därmed utgör 1 000 kronor en självrisk som bör kunna bäras och inte äventyra vederbörandes ekonomi, och de eventuella kostnader det kan bli fråga om som skall täckas av allmänna medel blir relativt begränsade.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer jag

att riksdagen hos regeringen begär förslag om täckning med allmänna medel, helt eller delvis, av motpartskostnad i rättegång.

Stockholm den 10 januari 1975

BENGT BÖRJESSON (c)

i Falköping